LITERATURA STRAINA

Cei doi Amati, acrobaţi

Traducere de Ana Codreanu Niculescu
după Carola Prosperi

Era ora de repetiţie. Amândoi repetau un exerciţiu la trapezul cel mai înalt. Deodată Frantz scrâşni din dinţi şi ca fulgerul se lăsă să alunece de-alungul frânghiei. I se păruse că din întunericul în care era cufundat circul, doi ochi arzători se uitau în sus, la Fanni. Dar când ajunse jos, nu găsi pe nimeni, de cât pe un rândaş, un măturător de arenă, care fuma liniştit într'un stal, cu mâinile în buzunar.

— Cine a mai fost aici? întrebă Frantz, tremurând. A fost cineva din public?

Celălalt ridică din umeri, ca şi cum ar fi răspuns:

— „Ce ştiu eu?"

In vremea asta Fanni continua să se legene pe un trapez privind în jos, şi buclele blonde îi atârnau ca o ploaie de aur.

— Toate umbrele ţi se par „el", îl întâmpină ea ironic pe Frantz, cum îl văzu iar sus. L-ai găsit?

Acrobatul îşi muşcă buzele până la sânge.

— Să mai pofteasca! Spune-i că-l aştept. Nu-i ajunge că 'n fiecare seară se 'nfige la reprezentaţie? A 'nceput să vină şi la repetiţie? Îi arăt eu...

— Bum! făcu, râzând, fata şi se azvârli ca o săgeată la dreapta lui, legănându-şi în aer corpul mlădios, strâns în tricoul cu paiete de aur.

— Eu atâta-ţi spun, mai zise Frantz. Şi-acum să mai repetăm odată figura din urmă. Începură iarăşi exerciţiile primejdioase, în care-şi riscau viaţa la fiecare gest, în fiecare clipă.

Ea era tânără, mlădie, uşoară, sbura în aer, de la un trapez la altul, ca o pasăre. El, cu dinţii strânşi, obosit, aproape că se silea la fiecare mişcare. Îşi simţia încheieturile dureroase, genuchii grei, braţele ţepene. Nu, nu mai era cel de odinioară! Şi apoi blestematul cela de gând, care i se înfipsese ca un cuiu în creier: „celălalt".

Il obosia s'o supravegheze, să fie mereu cu ochii pe ea.

Când era chemat de directorul circului, de impresar, nevoit să stea de vorbă cu ei, îşi ţinea mereu privirile aţintite spre stradă la intrarea circului, unde Fanni se instala cu mâinile în buzunar şi cu zulufii blonzi împrăştiaţi în dezordine, căzuţi de sub bereta trasă pe ochi.

Ah! cu ce poftă i-ar fi zis el directorului:

— Mi-ai face mare plăcere dacă n'ai mai primi la reprezentaţie un domn aşa şi-aşa...

Dar nu putea. Şi „acela" venea regulat în fiecare seară. Nu-şi mai lua privirea de la Fanni; o urmărea cu ochii liberi, cu binoclul pe ea, numai pe ea.

Şi ticăloasa când saluta mulţumind, numai spre „domnul" cu pricina se uita şi zâmbea, trimiţând bezele, pe care dânsul părea că le prinde din văzduh.

Era cu ochi şi cu sprâncene că se înţelegeau prin semne. Acasă era un iad. El aprindea gazul, încălzea mâncarea, o chema:

— Nu vii să mănânci?

Fanni se lăsa aşteptată şi când venea, strâmba din nas la vederea cutiei de sardele, sau a fripturii cu sos, pe care gazda e-o lăsa în bucătărie, pe masă.

— Nu mi-e foame de aşaceva!

Mai întotdeauna îşi încălzea lapte, pe care-l bea din fugă, în picioare lângă maşina de gătit.

— Nu şezi jos? întreba Frantz.

— Nu! mi-e somn; mă duc să mă culc repede.

— La birt nu te plictiseai aşa curând.

— Vezi bine că nu, răspundea ea, provocătoare şi sarcastică.

— Sunt cei doi Amati, acrobaţi. Fratele şi sora. I-ai văzut? Extraordinari!

— Frate şi soră pe hârtie, numai pe afişe... Dar figuri frumoase.

— Interesanţi.

Fanni, copilă slabă, negricioasă, nu prea interesa mult încă. El era totul. De sigur că nu mai avea frumuseţea, elasticitatea de altă dată, dar păstrează totuşi profilul regulat de o frumuseţe greacă. Plăcea încă. O simţia şi se bucura.

Iată însă că deodată Fanni începuse să se facă frumoasă, de-o frumuseţe care-l neliniştea.

Toate colţurile oaselor ei de fetişcană slabă începuseră a se rotunji, a se îndulci într'o armonie de curbe graţioase. Alarmat, el îi zicea:

— Te'ngraşi, bagă de seamă că n'ai să mai poţi lucra la trapez.

Parcă nu s'a mai îngrăşat, ci tocmai atât, cât i-a trebuit ca să fie un corp admirabil, nimic mai mult. Învăţase să-şi oxigeneze buclele, să le potrivească frumos în jurul feţei ei de un oval delicat, seducător. Il lăsase pe el cu mult îndărăt. Acum lumea zicea:

— Fraţii Amati, acrobaţii.

Ce fată frumoasă! Ce tip interesant!

Şi avea acum Fanni gusturi rafinate: Frantz o mustra mereu:

— Par'că ai uitat de tot de unde te-am cules...

O culesese în adevăr, dintr'un bâlciu, de la nişte bieţi saltimbanci, care-i dedeau mai multe ghionturi decât pâine. N'avea habar de cine îi erau părinţii; n'avea pe nimeni. Pe Frantz îl uimise flexibilitatea şi preciziunea cu care executa mişcările. O cumpărase ca pe o marfă. Tocmai căuta o „soră" de afiş. Totdeauna se anunţa: „Fraţii Frantz şi Fanni, acrobaţi". Cine ştie care pe unde vor fi mai ajuns Fannile, surorile acestea improvizate! Acum era rândul lui să fie schimbat. „Tipul" cum numea el pe admiratorul fetei, avea gând s'o întreţină ca pe o prinţesă cu banii câştigaţi de tată-său, negustor cu vază. Îi propusese să lase circul, să-l urmeze. Şi ei îi surâdea viitorul de lux şi de plăceri şi, când Frantz îi făcea scene, ea repeta dârză:

— Are bani, are bani. Tu eşti sărac.

Da! era sărac, în adevăr. Sta ceva mai bine ca alţi acrobaţi, dar totuşi era un saltimbanc şi alt nimic.

Acum o iubea pe Fanni, o iubea cu patimă, nebuneşte.

Şi noaptea visa că ea îl lasă şi atunci gemea prin somn, plângea de o deştepta şi pe fată.

Intr'o noapte visase că ea a fugit cu „tipul". A sărit în sus ca muşcat de şarpe. Şi atunci ea s'a trezit, a aprins lumina, şi ca să-l liniştească, l-a mângâiat, i-a zâmbit dulce, atât de dulce, că pe el l-au cuprins mii de fiori. A sărutat-o lung, pătimaş, murmurând:

— „Ah! dacă ar fi totdeauna aşa drăguţă cu mine..." Dacă mi-ai zâmbi aşa! Aş fi robul tău, câinele tău. Ai face din mine ori ce ai vroi...

Ea zâmbi din nou şi 'n ochii albaştrii îi licări o lumină, ca o fulgerare de oţel.

Găsise ce căuta de mult...

* * *

Dragostea lor ţinea de câteva zile. Fanni era atât de dulce, atât de pasionată. In sfârşit îl iubea! Se putea o mai mare fericire?

Dar în fiecare seară la reprezentaţie, el îşi simţia membrele mai moi, mai obosite.

In clipele cele mai primejdioase, în faţa publicului, când muzica tăcea, în acele clipe, când prin aer zbura vedenia morţii, obosit, striga comandele aproape cu asprime, comande repezi, ascuţite ca nişte urlete. Vedea corpul ei avântându-se de ea un trapez la altul şi închidea ochii instinctiv, ca să nu mai vadă ispita. Il dureau braţele, îl dureau amintirile clipelor de fericire, de beţie.

— Curaj! striga el.

— Curaj — răspundea Fanni.

Publicul tremura. Cucoanele îşi ascundeau faţa în mâini în acele supreme clipe de primejdie. Circul era atât de înnalt!

Era seara ultimei reprezentaţii. De cu ziuă el îi comunicasa planurile pentru scurta vacanţă. Completă recreare într'un sat de munte. Ei singuri cu fericirea lor!

— Ce lume! zise Fanni la intrarea în teatru. Sala e arhiplină.

Nu se uită în spre locul unde „celălalt" şedea de obiceiu.

Era sigură că e acolo, în fotoliul lui, că o aşteaptă. Îl simţia.

Incepură figurile lor, care uimeau şi'nfiorau publicul. Se urcaseră repede pe frânghia lungă sus, sus de tot, în vârful cupolei, la trapezele cele mai înalte. Ea îl vedea bine cum se încordează, îi vedea privirile pline de teamă. Intr'un rând i-a şoptit:

— Parcă sunt beat.

— Curaj — îi strigă ea.

— Curaj — strrigă el şi când muzica tăcu, în acea clipă de unanimă palpitare şi înfiorare, de supremă groază, ea îi zâmbi cu zâmbetul ei de dragoste pătimaşă, care-l făcea să tremure, şi îl făcea robul ei. Frantz Amati întinse braţele spre ea, ca şi cum ar fi voit s'o cuprindă s'o strângă la sân şi se prăbuşi cu capul în jos. Ea închise ochii. Când îi deschise, publicul ţipa îngrozit. Se lăsă binişor de-a lungul frânghiei şi o clipă îşi aruncă privirile. Văzu o massă informă de carne, de sânge. Apoi pieri în mulţimea care eşia.

Maxim Gorki

Albatrosul

Pe deasupra întinderii cenuşii a valurilor vântul grămădeşte norii. Intre mare şi nori, asemenea unui fulger negru, planează cu mândrie albatrosul, mesagerul furtunei.

Aci atingând cu aripa valurilor, aci înălţându-se drept spre cer asemenea unei săgeţi, el umple văzduhul de strigarea lui sălbatecă şi norii înţeleg adânca veselie care răsună în strigătul îndrăzneţ al pasărei.

In acest strigăt se vădeşte setea de furtună. Puterea mâniei, focul pasiunei, siguranţa triumfului, toate acestea le recunosc norii în strigătul aruncat în văzduh.

Pescăruşii gem când vine furtuna, gem şi sboară învălmăşindu-se ca nebuni pe deasupra valurilor: ei ar voi să se ascundă în fundul mării, ca să se adăpostească aci de groaza uraganului.

Găinuşele se plâng şi ele. Găinuşele nu înţeleg beţia luptei: uruitul tunetelor le înspăimântă.

Ursujii şi molatecii pinguini, cu corpul lor greoiu, se refugiază cuprinşi de frică în stânci. Numai albatrosul, îndrăzneţul mesager al furtunei, planează, îndrăzneţ şi beat de libertate, pe deasupra valurilor albe de spumă.

Mereu mai greoi, mereu mai întunecaţi, norii se coboară deasupra mării; valurile cântă şi sar în sus, sus de tot, voind par'că să se întâlnească cu fulgerul.

Tunetul răsună. Atunci valurile plâng, fierb de mânie, se ceartă cu vântul. Şi iată că furtuna, ca într'o îmbrăţişare sălbatecă, ia cu sine valurile şi într'o pornire de furie nedomolită, le izbeşte în stânci pe care o stropeşte cu un praf de smaragd.

Şi fără să obosească, asemenea unui fulger negru, albatrosul planează, aruncându-şi în văzduh strigătul sălbatec; se ascunde în nori, taie cu aripa spuma valurilor.

Iată-l zburând asemenea unui demon plin de mândrie, e plin de veselie şi de disperare în acelaş timp. Îşi bate joc de nori, plânge cu hohote de bucurie.

Demon plin de atenţie el a şi simţit o mică oboseală în uruitul tunetului. Este sigur că norii nu vor fi în stare să ascundă soarele; nu, ei nu yor putea să-l ascundă cu totul.

Vântul urlă fără încetare şi tunetul urue încă. Norii grămădiţi ard în licăriri albastre deasupra prăpastiei mării.

Marea prinde pe măsură ce ele apar săgeţile fulgerelor şi le stinge în abisul valurilor. Aceste fulgere au luciri de şerpi de foc care se zbat, apărând şi dispărând unul după altul în adâncimea apei.

— Furtuna! Indată va izbucni furtuna!...

El este Indrăzneţul mesager al furtunei, care planează cu mândrie printre fulgere, deasupra oceanului care roşeşte. Este el, profetul biruinţei, şi iată ce strigă:

— Vie uraganul! Vie furtuna! Să se deslănţuiască tot mai tare, tot mai tare.

RABINDRANATH TAGORE

GITANJALI

(PRINOS DE CÂNTECE)

Lumina! Unde este lumina? Cuprinde-o cu flăcările mistuitoare ale dorinţei.

Iată lampa fără scântee, acolo e destinul tău, inima mea! Ah! moartea ar fi mai bună pentru tine!

Teama loveşte la uşa ta şi te vesteşte că stăpânul te cheamă la întâlnire prin negurile nopţii. Cerul este acoperit de nori şi ploaia nu încetează. Eu nu ştiu ce tresare în mine, eu nu ştiu ce va să zică asta. Fulgerul care trece face vederea mai întunecată şi inima dibue, pentru a găsi poteca către care mă cheamă muzica nopţii.

Lumina! Unde este lumina?

Să se aprindă la flacările mistuitoare ale dorinţei.

Tună şi vântul se ridică urlând prin văzduh. Noaptea e neagră ca o piatră neagră. Fă ca ceasurile să nu se scurgă în întuneric. Cu viaţa ta, aprinde lampa iubirii.

Lumină, lumina mea! Lumină care umpli lumea, lumină care săruţi ochii, dulceaţă a inimii, lumină!

Ah! lumina danţează în mijlocul vieţii mele, iubitul meu. Dragostea mea răsună la atingerea luminii.

Cerurile se întredeschid; vânturile se deslănţuesc; râsul străbate pământul.

Fluturii întind aripele lor pe o mare de lumină, iubitul meu!.

Crinii şi iasomiile strălucesc pe crestele valurilor de lumină.

Lumina iradiază în ploae de aur peste noi, iubitul meu, şi se risipeşte în mii de pietre scumpe.

Bucuria sboară din floare în floare, iubitul meu, şi-o veselie fără de curagiu. Fluviul cerului s'a revărsat peste ţărmuri şi bucuria se revarsă în lume.

Toate sunetele vesele să se topească în cântecul meu suprem. Bucuria care face ca pământul să se reverse în îmbelşugata risipă a ierbei, bucuria care face să danţeze prin lume surorile ei gemene: viaţa şi moartea; bucuria care aruncă furtuna — şi atunci râsul deşteaptă şi zgudue toată viaţa, bucuria care se aşează liniştită, cu lacrimile ei, pe potirul roşu al lotusului deschis, de durere şi bucuria care aruncă în pulbere tot ceea ce are şi nu ştie de altceva.

Da, eu ştiu; aceasta nu e decât iubirea ta, iubit al inimii mele, această lumină aurită care joacă pe frunziş, aceşti nori cari rătăcesc, încet, pe cer, această adiere fugară care lasă răcoarea pe fruntea mea.

Ochii mei sunt copleşiţi de lumina răsăritului — iată solia ta către inima mea.

Faţa ta se coboară către mine, privirile tale se afundă în ochii mei şi inima mea a atins picioarele tale.

* * *

Acolo unde sufletul e fără teamă şi unde capul stă sus;
Acolo unde conştiinţa e liberă;
Acolo unde lumea n'a fost împărţită între pereţi înguşti;
Acolo unde cuvintele pornesc din adâncul sincerităţei;
Acolo unde sforţarea neobosită întinde braţele spre desăvârşire;
Acolo unde mersul limpede al raţiunei nu s'a rătăcit în pustiul încruntat şi sărac al obiceiului;
Acolo unde sufletul cârmuit de tine, înaintează în liberarea neincetată a gândirei şi a faptei.

In acest paradis de libertate, Tată, îngădue să se deştepte patria mea.

* * *

Aceasta e rugăciunea mea către tine, Doamne, — loveşte, loveşte în adânc, această nesimţire din inima mea.

Dă-mi putere să sufăr cu uşurinţă durerile şi bucuriile mele.

Dă-mi putere să fac dragostea mea bogată în fapte.

Dă-mi putere să nu osândesc niciodată pe cel slab şi să nu 'mi plec niciodată genunchii înaintea puterii neruşinate.

Dă-mi putere să 'mi înalţ sufletul sus, d'asupra nimicniciilor zilei,

Şi dă-mi putere să supun puterea mea voinţii tale, cu dragoste.

* * *

Când inima mi-e aspră şi uscată coboară asupra mea într'un potop de ertare.

Când viaţa a pierdut tot farmecul ei, vino asupra mea într'o isbucnire de cântec.

Când vijelia ridică din toate părţile larma ei, isgonindu-mă de ici de colo, vino la mine, Domn al tăcerei, cu pacea şi odihna ta.

Când inima-mi păcătoasă zace încătuşată, pitită într'un colţ, sfărâma uşa, Regele meu, şi vino în ceremonialul unui rege.

Când dorinţa îmi orbeşte sufletul cu amăgirea şi pulberea ei, tu unul sfânt, tu veghetor, vino în fulgerul şi trăsnetul tău.

* * *

Divinitate a templului în ruină. Strunele rupte ale Vinei nu mai slăvesc gloria ta.

Clopotul de aur al serii nu mai cheamă pe nimeni la cultul tău.

In locaşul tău pustiu co'indă, primăvara, adierea sglobie.

Ea aduce veştile florilor — ale florilor cari nu se mai aduc ca prinos cultului tău.

Credinciosul tău de odinioară umblă mereu ca brahmin după o favoare neîngăduită. Seara, când luminile şi umbrele se toposc în penumbra amurgului, el vine trist la templul tău în mine, cu durerea în inima lui.

Atâtea zile de sărbătoare nu-ţi aduc decât tăcere, Divinitate a templului în ruină. Atâtea nopţi de veneraţie se scurg fără ca lampa să fie aprinsă.

Atâtea chipuri noui, cioplite de artişti cu renume, fluviul sacru al uitării le duce când li-s'a împlinit timpul.

Dar tu, neadorată, tu trăeşti Divinitate a templului în ruină, uitată pentru totdeauna.

* * *

Nu ţi-am cerut nimic, nu te-am supărat cu numele meu. Când tu m'ai părăsit eu am rămas tăcută.

Stam singură la isvorul unde copacul îşi lasă umbra piezişă; femeile intraseră toate în case, după ce îşi umpluseră până în buze ulcioarele lor negre de pământ.

Ele mă chemau şi'mi ziceau: „Vino cu noi, căci dimineaţa trece şi amiaza vine îndată".

Dar, lenevind, eu tot întârziam, perdută în visările mele deşarte.

Nu ţi-am auzit deloc pasul când ai venit. Ochii tăi erau trişti când s'au odihnit peste mine; vocea 'ţi-era obosită când mi-ai spus încet: „Ah! sunt un călător însetat!"

M'am scuturat din visările mele şi am turnat apa ulciorului meu în pumnii tăi uniţi.

Frunzişul fremăta deasupra noastră; cucul cânta în umbră şi parfumul floarei de **babla** ne venea dela cotitura drumului.

Am rămas mută şi plină de ruşine, când m'ai întrebat cum mă cheamă.

Ce făcusem eu, cu adevărat, ca tu să-ţi aduci aminte de mine?

Dar, fiindcă am putut să-ţi potolesc setea, cu apa ce ţi-am dat, gândul acesta îmi apasă inima cu o dulceaţă de nespus.

Ora dimineţii a trecut, pasărea cântă când şi când şi frunzişul de neem freamătă d'asupra mea nemişcată şi pe gânduri.

trad. de **GEORGE ULIERU.**

Henri de Régnier

Tainice gânduri

Tainice gânduri!
Cum începuse marea ca să cânte pe prund iară
Refrenul cel de veci al orelor în acea seară!
Tainice gânduri,
Ca algele ce se 'mpletesc de jur în jur
— Algă de-argint, mlădios şi pal,
Algă de aur inverzit de val —
Alcătuind şarpele dublu din toiagul lui Mercur,
Suliţă împrejmuită 'n vârf cu iederă şi viţă
Ras împrăştiat ca părul blond, şuviţă cu şuviţă
Şi dureri trecute în atâtea rânduri
In a mele gânduri.

Aceea care mi-a surâs, o zăresc par'că
In barca ei de flori, frumoasa-i barcă,
Cum tu, copilărie 'n veci pierduto,
Pe vremuri cunoscută mi-ai făcut-o:
Odinioară aşezată 'n prag
La casa veche şi cu porţile deschise
Ea se iveşte iar, cum se ivise,
Ca să-mi aducă râsul ei cu drag...
Şi valul îl aud, puţin dacă mă 'nalţ
Rostogolindu-se prin alge şi ghioacele de smalţ;
Şi par'că tot mai sus cu el mă sui:
I-ascult trecutul care îi re'nvie,
Mare, spumă, vânt şi vijelie
Şi bucuria şi durerea lui.

O, iată-te deci, scumpă Visătoare!
Apari în rochia-ţi pală, întristată
Şi barca plânge, pare că o doare
Un gând ascuns pe mare când se-arată
Şi vâslele ei marea când le'nghite.
Eu te-auziam în seri de griji, în alte vremi,
Cum cu catartul şi cu funiile gemi,
Şi cu acele păsări mari şi liniştite
A căror aripă tăcerea o atinge.
Eu te-auziam în seri de griji, în alte vremi,
Plângând în umbra 'n care Ora 'nceţ se stinge
Cu aripile Liniştii trudite.

Tainice gânduri!
Valuri ce se isbesc de ţărmul în murmur,
Vârtejuri de nisip care se 'ngână,
Paşi depărtaţi, glas depărtat şi dur,
Alge ce se'mpletesc de jur în jur,
Sânge terestru, ce din vână 'n vână
Curge şi face carne din greşit
Tainice gânduri
Ce staţi ascunse până
Ce 'ncepeţi să cântaţi necontenit,
Mai legănaţi ghioacele din mine ce mă mână
Spre orele trecute care 'n atâtea rânduri
Doriam să 'nvie iar, tainice gânduri!

trad. de IOAN CIORANESCU

* * *

NOTE

In Grecia au loc mari serbări cu prilejul comemorărei lui Byron. Cortegii istorice înfăţişând principalele momente din războiul independenţei Greciei au defilat prin faţa monumentului dela Athena, al poetului ce şi-a jertfit viaţa la Missolonghi.

* * *

Guvernul grecesc a hotărât ca un oraş din Asia Minoră să poarte numele **Byronia** şi străzile oraşului vor purta numele altor poeţi, ca: Thomas Moore, John Murray, Schelley, etc.

* * *

S'a găsit un manuscris al lui Dumas, autorul „Muschetarilor". Poartă titlul: „Le Pape devant les évangiles" şi e scris în italia pe vremea luptei între biserică şi stat. De fapt a apărut de mult un volum al lui Dumas cu această lucrare, dar censura l'a distrus imediat. Retipărirea lui e prin urmare o noutate.